

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 71

ГРУДЕНЬ • DEZEMBER 2019 • Nr. 24 (3028)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

▲ Кость Маркович, «Андрій Первозванний»

ЩО ЗГАДУЄ ПРО СВОГО ДРУГА ЄВАНГЕЛИСТ ІВАН

Св. Андрій належав до тих двох Божих вибранців, що перші, з-поміж дванадцяти апостолів, мали щастя пізнати Спасителя і розмовляти з Ним. Цю зустріч підготував своїми словами св. Іван Хреститель, що їх він висказав до своїх учнів, як побачив над Йорданом Ісуса Христа.

Про це таку вістку подає нам св. євангелист Іван, що був тоді над Йорданом з Андрієм і чув Предтечеві слова. **Він пише:** *І свідчив Іван (Хреститель), кажучи: Я бачив Духа, що сходить як голуб з неба і перебував на Нім. І я не знав його, але Хто післав мене охрестити водою, Той мені сказав: Над ким побачиш Духа, що сходить і перебуває на Нім, це Той, що хрестить*

Святим Духом. І я бачив і свідчив, що це Божий Син.

Наступного дня знов стояв Іван (Хреститель) і двоє з його учнів. **І побачивши ідучого Ісуса, сказав:** *Це Божий Агнец. І чули обидва його учні, як говорив, і пішли за Ісусом. А Ісус обернувшись та побачивши їх, що йдуть за Ним, сказав їм: Чого шукаєте? А вони сказали йому: Равві, що значить у перекладі Учителю,*

де живеш? Сказав їм: Прийдіть і подивіться. Прийшли й побачили, де жив; і перебули в Нього той день; а було близько десятої години. А був Андрій, брат Симона Петра, один з двох, що почули від Івана і пішли за Ним. Він знайшов перш свого брата Симона і сказав йому: Ми знайшли Месію, що значить у перекладі Христос. І привів його до Ісуса. (Ів. 1:32–41).

Продовження на 2 стор. ▼

XI

ОЙ ВИДІВ БОГ, ЩО ВЕСЬ МИР ПОГИБАЄ...

Так слова коляди віддзеркалюють причину приходу – народження Ісуса Христа, Якого Господь послав на землю, щоб рятувати погибаючий мир – людство. Яке глибоке поетичне охоплення Рождества Христового. З днем Христового народження починаємо новий, Господній завіт, який не був запереченням старого, радше його доповнив фундаментальною заповіддю любови.

Новий Завіт, що починається з народження Ісуса Христа, спирається на фундаментальній основі, якою є любов. Ця фундаментальна основа є закладена в цьому радісному святі народження Ісуса Христа, яке так величаво і побожно відзначаємо кожного року і взаємно поздоровляємо

себе радісним привітом, Божою благовістю: Христос Раждається!

Колись, у ранні роки скитальщини, після Другої світової війни, ми з приводу цих радісних свят склали собі взаємні побажання – і все собі бажали наступні свята Різдва Христового святкувати на рідних землях,

самозрозуміло у вільній і незалежній Україні. Звичайно у той час, це було тільки побожним бажанням, нездійснима мрія. Тоді в Україні панував жорстокий безбожний комунізм, не було чути гомону радісних українських коляд, а Українська Христова Церква була загнана у катакомби.

Продовження на 3 стор. ▼

На **сторр. 4 та 5** своїми спогадами про вихід з підпілля Греко-Католицької Церкви ділиться Оля Фостик, яка 11 липня 1989 року разом з віруючими з м. Чорткова та своїм 10-річним сином Петром (сьогодні священник) приїхали до Москви на Арбат, щоби доповнити учасників голодування вірних УГКЦ

ЩО ЗГАДУЄ ПРО СВОГО ДРУГА ЄВАНГЕЛИСТ ІВАН

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

Христовий апостол Андрій походив з міста Бетсаїди. Він був братом св. апостола Петра і разом з ним займався риболовством, але й цікавився справою приходу обіцяного Месії. Пізнати це з того, що з хвилиною виступу св. Івана Предтечі з наукою над Йорданом, він став учнем цього великого й суворого проповідника покаяння. Коли ж св. Іван побачив Спасителя і з великою радістю, що міг виконати почесне завдання його Предтечі, проголосив своїм учням, що Ісус Христос, це обіцяний Месія, що прийшов узяти на себе людські гріхи, Андрій, захоплений словами Предтечі, відразу вирішив познайомитися особисто з самим Спасителем. Вони обидва зі св. Іваном Богословом пішли за Ісусом і мали те щастя, що Він запросив їх до Себе на відвідини. По зустрічі прибіг Андрій до свого брата Симона і з великим захопленням заявив, що Ісус

Христос з Назарету, це довго вижиданий Спаситель світу.

При першій зустрічі Ісус Христос не покликав був ще Івана, Андрія й Петра, щоб вони відразу осталися при Нім як Його невідлучні учні. З урочистим і вирішальним покликком Він звернеться до них трохи пізніше. Тепер вони зможуть ще вернутися до свого риболовства і тільки час-від-часу приходять до Нього, щоб послухати його божественної науки.

Про дійсне покликання Петра й Андрія на Христових учнів так оповідає євангелист Іван: *А коли Ісус Христос ходив над морем Галилейським, побачив двох братів, Симона, називаного Петром, і Андрія, його брата, як закидали сіті в море, бо були рибалками. І каже їм: Ідіть у слід за Мною, то зроблю вас рибалками людей. Вони зараз оставили сіті і пішли за Ним (Ів. 4:18–20).*

З цього часу вони вже будуть завжди з Ісусом як його невідступні приятелі й учні, приглядатимуться його св. життю й чудам, а Він почуватиме їх про правди християнської віри й моралі та виховуватиме на Своїх апостолів. Петро й Андрій належатимуть до апостольської дванадцятки.

Наступну згадку про апостола Андрія подає нам св. євангелист Іван з нагоди чудесного розмноження хліба. Про це ми читаємо: *Коли Ісус підніс очі і побачив, що дуже велике множество йде до Нього, сказав до Пилипа: Звідки купимо хліба, щоб вони їли? Це ж сказав, вивідуючи його, бо Сам знав, що має зробити. Відповів Йому Пилип: За двісті динарів хліба не вистане їм, щоб кожний мало що дістав. Сказав йому один з його учнів, Андрій, брат Симона Петра: Є тут один хлопець, що має п'ять ячмінних хлібів і дві риби,*

але що це на стільки? Ісус же сказав: Скажіть людям посідати (Ів. 6:5–9).

Було б для нас великою приємністю мати цю свідомість, що апостол Андрій тому згадав Христові про юнака з хлібом і рибою, бо живо вірив, що Христос може зробити чудо, та мав сильну надію, що Він це дійсно зробить, щоб нагодувати тисячі голодних людей.

Останній раз згадує св. євангелист Іван апостола Андрія за кілька днів перед Христовими Муками. Він так пише: *Були деякі греки між ними (жидами), що поприходили, щоб поклонитися в празник. Ці отже приступили до Пилипа, що був з Бетсаїди Галилейської, і просили його, кажучи: Пане, хочемо бачити Ісуса. Іде Пилип та Андрієві каже; іде Андрій і Пилип та Ісусові розповідають. Ісус же відповів їм, кажучи: Прийшла година, щоб прославився Син Чоловічий*

(Ів. 12:20–23). Тут бачимо, що апостол Андрій знову привів людей до Христа. Апостол Пилип не був певний, що зробити з проханням греків, тому звернувся з цією справою до Андрія, а цей вирішив її відразу в користь прохачів.

По вознесенні Ісуса Христа й зісланні Святого Духа розійшлися Христові апостоли по різних країнах на проповідання Христової віри. З оповідань різних письменників про апостольські подорожі й смерть св. апостола Андрія виходить, що він проповідував Христову віру тим людям, що жили над Чорним морем. Свою апостольську працю закінчив св. Андрій мученицькою смертю в місті Патраї (Patras, Grecia). Мав він умерти на дереві або хресті, що на ньому він висів прив'язаний два дні, поки віддав Богові духа.

Для «ХГ» о. Роман Лірка, Франкфурт-на-Майні

Українці в Швеції

НАГАДАТИ ЛЮДЯМ ПРО НЕВИННИХ ЖЕРТВ...

Голодомор 1932–1933 років – одна з найстрашніших сторінок нашої історії, про яку замовчували десятиліттями. Ця жахлива подія – не просто горе окремих сімей, а незагоєна рана всього суспільства.

Тяжко собі уявити як наші співвітчизники вмирили через голод, який, на жаль, не був явищем природного чи соціального походження. Масове фізичне винищення українців було свідомим терористичним актом сталінської політичної системи. Головною метою було підірвати соціальні основи нації, а також отримати тотальний контроль над всіма верствами населення.

Щороку в четверту суботу листопада українці по всьому світу вшановують пам'ять жертв Голодоморів. Цей день пам'яті – унікальна нагода всім – дітям, батькам, політикам, громадським діячам – замислитися над цією трагедією. Над геноцидом

*Чому сумує, плаче дзвін
І біль сердець в одне єднає?
Що розповісти хоче він,
Про що сьогодні нагадає?*

українського народу. Ми, українці Швеції, також не забули про цю масштабну подію.

24 листопада в Стокгольмі при парафії Української Греко-Католицької Церкви у храмі St. Johannes kyrka, відбулося поминальне Богослужіння під проводом

о. Андрія Мельничука. З офіційною промовою виступила Тимчасовий повірений у справах України в Королівстві Швеції О. Полуніна. Своїми словами вона закликала не забувати тяжке й болюче минуле нашого народу. Напевне, найбільш пройнятим боєм момент був

тоді, коли маленькі дітки тримали запалені свічки у своїх долоньках, старші декламували вірші, лунала музика М. Скорика...

*З присмаком жалю
горить свіча
Поволі віск стікає
І застигає прямо на столі,
А туга з боєм серце
не лишають
За мій народ, що згинув
в ті роки...*

Присутні на цьому заході не могли стримати сліз. Наприкінці усі діти «засіяли» карту України за допомогою різних круп, які можна знайти на землях нашої неньки.

Головною ціллю заходу було нагадати людям про невинних жертв геноциду, що так і не дожили до весни тридцять третього. Вони для нас – зразок волі і терпіння, приклад святих мучеників на землі. Вони варті частини серця істинного українця, а також пошани кожного, хто може назвати себе людиною!

**Народ мій є!
Народ мій завжди буде!**

**Дарина Пенкова,
8 клас, Уппсала**

ОЙ ВИДІВ БОГ, ЩО ВЕСЬ МИР ПОГИБАЄ...

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

Сьогодні ці колишні побожні побажання і мрії стали незаперечною дійсністю. Яка це велика і радісна Божа благодать! На жаль, все це скоро забулось, а шкода.

Ось за Божим благословенням воскресла Українська Церква, і все ще гоїть свої глибокі рани, вона все ще відроджується і народжується до нового релігійно-церковного життя. Мабуть ми ще по сьогодні належно не зрозуміли і не оцінили тієї Божої благодаті, яку нам послав Всевишній Господь. Це сучасне чудо. За предсказанням Слуги Божого Андрея, наша страждальна Українська Церква виросте і розвинеться, як ніколи перед тим.

Радісні свята Різдва Христового все наповнюють нас надією спокою і любові. Незалежно від усіх наших почувань, слід мати на увазі, що народження Ісуса Христа, це не тільки пишна Свята Вечера, це не тільки спів прекрасних колядок і торжественних служб у церкві, які творять радісну атмосферу, але водночас, ці свята повинні бути для нас також святом утвердження нашої віри в об'явлені Божі правди.

Ми свідомі того, що історія таїнства Христового воплощення незрозуміла для людських роздумів, яку треба приймати, як Господь нам об'явив, себто вірити. Так само вірити у Божі об'явлення, як це здійснювала Мати Божя, Якій ангел Господній об'явив про непорочне зачаття, чи, як це, також робив обручник св. Йосиф, якому ангел Господній «у сні явився йому, кажучи: Йосифе, сину Давидів, не бійся прийняти Марію, жону твою, бо зроджене в ній є від Духа Святого» (Мт. 1, 20). Це не було легко прийняти Йосифові, зрозуміло. Але Йосиф і Марія повірили Божому слову, що його ім звістив ангел Божий.

Святе Причастя на фронті, с-на з Інтернетсторінки о. Андрія Зелінського

Навколо Христового народження скупчується багато тих елементів, які прямо неможливо сприйняти людським розумом, у них треба вірити. З того випливає, що основою релігії є віра.

Віра є надприродною чеснотою. Виходячи з такого заложення можна сказати, що Різдво Христове є празником віри і любові. Наша віра повинна спиратись на Божих об'явленнях, а Господь з любові до нас, до людства послав свого Єдинородного Сина, як підкреслено в коляді, щоб рятувати мир, який погибав.

Пригадаймо ті більшовицькі часи, коли мільйони людей сиділи за колючими дротами, серед них тисячі, тисячі українських селян, робітників й інтелігенції, сотні священників, ченців і черниць, які погеройськи переживали Голготу тільки за те, що непохитно зберігали віру своїх батьків та свою приналежність до Апостольського Престолу. Згадаймо у день Христового народження пам'ять тих незлічимої, відомих і невідомих українських героїв, що віддали жит-

тя за Христову віру, поруч них краще зрозуміємо наше сьогодення, яке нам послав Всевишній Господь.

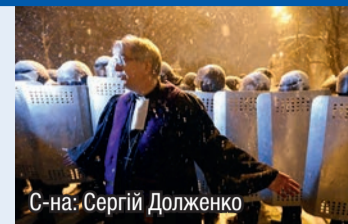
Під час паломництва в Україні Святіший Отець Іван Павло II назвав маленьку одробинку наших мучеників, українських мучеників, зачисливши їх до лику блаженних. А скільки залишилось безіменними, а декого з них зараховують до інших національностей, як це сталося 4 листопада 2001 р. у Римі, коли владика Павла Гойдича зарахували до словацьких святих.

Коли засядемо при столі до Святої Вечері, пробуймо згадати зміст першої Різдвяної Ночі, коли для Новонародженого не знайшлося пристойного місця. Але Новонароджений Ісус став доступним для убогих пастухів і для високої знаті: володарів, царів. Пробуймо відчувати безмежну радість Пречистої Діви Марії, Богородиці, та Опікуна – св. Йосифа, які зрозуміли і утверджували свою віру у Господній об'явлення, що Бог предвічний народився. У ці дні різдвяних свят разом співаймо «Слава на висотах Богу і на землі мир людям...». Утвердім для себе незаперечні Божі вартості, які нам Господь послав для нашого спасіння.

**Микола Галів,
«Патріярхат»**

ПАСТОР З МАЙДАНУ НАГОРОДЖЕНИЙ

Виявити мужність, стати на захист правди, навіть тоді, коли твоя думка у меншості, та дочекатися все ж визнання своєї правоти – такий шлях християнина і людини сумління пройшов пастор лютеранської церкви Св. Катерини в Києві Ральф-Гергард Гаска. У час найважчого протистояння на Майдані він своїм словом і своїм тілом намагався перешкодити кровопролиттю, а коли воно все ж таки сталося, організував допомогу пораним прямо у своїй церкві. За це у Німеччині священник, якого відкликали з Києва за його захист права на протест, отримав найвищу державну нагороду своєї країни для цивільних – Хрест за заслуги на стрічці. Нині Гаска мешкає у Марктлойтені, що в Баварії, служить у тамтешній церкві. Сам він зазначає, що поважає пацифізм, але «на жаль, іноді проти тиранів і зла у світі потрібно захищатися». А на своїй сторінці у Фейсбук він зазначив: «Відтепер я пережив уже щонайменше два дива Всевишнього: мирну революцію 1989 року у Східній Німеччині і Революцію гідності в Україні. Якщо ці події нас чомусь навчають, то ось чому: перед силою цих багатьох "маленьких" людей, які з вірою у Господа ідуть своїми дорогами, не встоять жодні тирані і диктатори, і всі самозакохані та байдужі можновладці мають боятися їх, бо не вони переможуть. Це так і є – те, що зробили багато "маленьких" людей у багатьох маленьких місцях. Їхніми маленькими кроками прокладена велика дорога світової історії, саме вони змінили обличчя світу». (Радіо Свобода)

С-на: Сергій Долженко

У ПЕРЕМИШЛІ СКАСУВАЛИ ВУЛИЦЮ Й. КОЦИЛОВСЬКОГО

Під час засідання міської ради польського Перемишля було прийнято постанову про скасування вулиці, що носила ім'я Йосафата Коциловського. Одним із головних закидів проти Блаженного була нібито неояльність щодо польської держави та співпраця з німецьким окупантом. 24.04.2001 р. у Ватикані відбулося проголошення декрету мучеництва єпископа Йосафата Коциловського. Обряд беатифікації відбувся 27.06.2001 р. у Львові під час Святої Літургії у візантійському обряді за участі Івана Павла II. Йосафат Коциловський (1876–1947) – єпископ Перемишльської єпархії УГКЦ (1917–1947). Після Другої світової війни арештований радянською владою, помер у Лук'янівській тюрмі у Києві. (Історична правда)

С-на: Український дім в Перемишлі

ПОЧАЇВСЬКА ЛАВРА БІЛЬШЕ НЕ НАЛЕЖИТЬ УПЦ МП

Міністерство юстиції України скасувало незаконну перереєстрацію споруд Свято-Успенської Почаївської Лаври. В липні 2003 р. уряд В. Януковича із порушенням законодавства прийняв розпорядження про передачу споруд Почаївської Свято-Успенської лаври на 49 років у безкоштовне користування представникам УПЦ МП. (Високий замок; Вікіпедія)

ПАМ'ЯТНИК АННІ КИЇВСЬКІЙ У КРАКОВІ

У Кракові відбулося урочисте відкриття пам'ятника Анні Київській – княгині Київської Русі, доньці Ярослава Мудрого, королеві Франції в XI столітті. Статуя встановлена на території Палацу Велькопольського, де розміщена мерія м. Кракова. Скульптура, яка зображує молоду Анну Київську – це подарунок громаді Кракова від мерії Києва і Громадської Організації «Чотири Королеви». Творці монумента – Костянтин Скрытський та Федір Баландін. Пам'ятник Анні Київській є авторською реплікою скульптури, встановленої в сквері Анни Київської на Львівській площі у Києві. Княгиня Анна – молодша донька київського князя Ярослава Мудрого. У 1051 році вона була видана за короля Франції Генріха і стала королевою Франції. Дорогою до Франції, Краків, королівська столиця Польщі, став її першою великою зупинкою. Тут проживала її тітка – Марія-Добронега Володимирівна – дружина польського короля Казимира I Відновителя, у якої княгиня гостювала протягом кількох місяців. В рамках Міжнародного проєкту «Шлях Королеви» пам'ятник київській княгині планують встановити в усіх ключових містах Європи, якими вона рухалася з Києва до Франції. (UAINKRAKOW)

ОРДЕН КНЯГІНИ ОЛЬГИ АГНЄШЦІ ГОЛЛАНД

Президент В. Зеленський відзначив режисерку фільму «Ціна правди» Агнешку Голланд орденом княгині Ольги III ступеня «за вагомий внесок у шанування пам'яті жертв геноциду Українського народу – Голодомору 1932–1933 років в Україні, подвижницьку діяльність, спрямовану на висвітлення правди про Голодомор». (День)

С-на: Reuters

З Катехизму УГКЦ

З Месією народ пов'язував прихід обіцяного Царства, яке уявляв здебільшого земною державою народу Божого. Тому Господь Бог через своїх пророків підносив народ Духом Святим до якісно вищого рівня завіту, названого «новим». Обітницю дарування такого завіту Бог передав через пророка Єремію: «Ось прийдуть дні, – слово Господнє, – і Я створю з домом Ізраїля і з домом Юди новий завіт. Не такий завіт, який Я заключив з їхніми батьками, коли взяв був їх за руку, щоб вивести з Єгипетського краю. Завіт той – Мій завіт! –

вони його зламали, хоч Я був їхнім Владикою, – слово Господнє [...] Вкладу закон Мій у їхнє нутро і напишу його у них на серці. Я буду їхнім Богом, вони ж Моїм народом» (Єр. 31, 31–33). А через пророка Єзекиїла Бог сповістив: «Я дам їм одне серце й вкладу в них новий дух, Я вийму з їхнього тіла камінне серце й дам їм серце тілесне, щоб вони за Моїми заповідями ходили та Моїх законів пильнували і їх виконували» (Єз. 11, 19–20). (169)

Своїми спогадами про вихід з підпілля Греко-Католицької Церкви ділиться Оля Фостик, 1960 р.н. 11 липня 1989 року вона разом з віруючими з м. Чорткова та своїм 10-річним сином Петром (сьогодні священник) приїхали до Москви на Арбат, щоби доповнити учасників голодування вірних УГКЦ, в складі 12 чоловік, групу очолював о. Тарас Сеньків (теперішній Владика Стрийської Єпархії).

«До Москви на Арбат ми з собою привезли все, що потрібно до Богослужіння, – розповідає п. Оля. І коли ми прийшли на Арбат, де вже були люди віруючі зі Львова, з Франківська, а також п. Степан Хмара, ми вирішили на цій дорозі Арбату відслужити Богослужіння, маючи з собою стіл розкладний, хрест і великі ікони Серця Ісуса і Серця Марії, обрус, свічки, чашу. І відбулося перше Богослужіння в Москві.

До поїздки на Арбат я в часі посту молилася за душі

в чистилищі і просила їх випросити в Бога для мене сильної і непохитної віри, і цілими днями молилася до Духа Святого, щоби провадив нас і визволив з неволі нашу Церкву.

Я дякую Богові за той час, що Господь подарував мені ласку сильної молитви, посту, де всі ночі, дні не хотілося спати. Це Господь додавав сили.

О 4 годині ранку, на свято Верховних Апостолів Петра і Павла, ми з владикою Тарасом почали на цвинтарі у Москві шукати місце, щоби відправити Богослужіння, і коли після тригодинних пошуків владика пішов вперед, я залишилася засмучена, приклякнула, почала плакати і промовила: "Святий Петре і Павле, поможіть нам, чому ми такі бідні, що навіть не маємо місця, щоби сьогодні помолитися і відправити Богослужіння. Духу Святий, поможи...". Я в той час подій виходу Церкви з підпілля, а також на Арбаті, найбільше молилася до Духа Святого, щоби підказував, що робити і що говорити. І в тій хвилині почула відповідь у душі: "Пошукай римо-католицьку церкву. Там зможете відправити Богослужіння".

Коли владика оглянувся і підійшов до мене, я йому розказала про те, що я відчула в душі. У каплиці, яка була на цвинтарі, я довдалася де знаходиться римо-католицька церква, і там чоловік написав мені адресу. Ми вирішили поїхати туди, але владика сказав: "Сьогод-

СВІДЧЕННЯ ОЛІ БІЛОЇ-ФОСТИК

(До 30-ої річниці виходу УГКЦ з підпілля)

ні такий святий день – потрібно купити туди квіти". Коли ми вийшли на дорогу, на тротуарі стояла жінка і тримала великий букет вишневих айстр. Ми купили ті квіти, взяла таксі і приїхали до церкви. Нас радо прийняв старший брат церкви, який дозволив нам відправити Богослужіння навіть впродовж 3-ох днів. Це була церква Непорочного Зачаття Матері Божої в Москві. І ми скоро поїхали на квартиру, де були всі люди, які голодували і вимагали легалізації нашої Церкви, і все їм розповіли. Тоді всі разом поїхали на Богослужіння, всі сповідалися і причащалися. Так, перший раз у Москві, у нашому обряді, відбулося Богослужіння. Це була надзвичайна радість! Ці слова величання, які є в тропарі, і сьогодні молитовно переживаю по-особливому.

"Апостоли Христові Петре і Павле, що весь світ своїми навчаннями просвітили і всі краї до Христа привели", – співаємо тепер у своєму місті, в Катедральному Соборі Верховних Апостолів Петра і Павла, як подяку за це перше Богослужіння у Москві. Тобі, Пречиста Діво Маріє, ми побудували капличку Матері Божої з Люрду, де Ти сказала: "Я є Непорочне Зачаття". Нас Наша Мати привела до свого дому ще тоді – 30 років тому.

Ця радість у саду, біля римо-католицької церкви, після Богослужіння була недовгою, нас зрадили... Ми більше там відправляти Богослужіння не змогли. І тоді я почала просити Ісуса: "Поможи і ти, Матінко Божа, що робити далі?". І згадала, що батько завжди слухав Радіо Свобода про те,

що відбувається з нашою Церквою. Я чула, що є комітет в справах релігії і ми можемо 13 липня звернутися туди. Потрібно зробити таку акцію, що пройшло 2 місяці, як наші єпископи голодували на Червоній площі, і ми молоді теж прийшли вимагати легалізації Церкви. Вірю, що це все підказував Святий Дух.

І ми вирішили піти таки 13 липня до комітету в справах релігії. До нас долучилися люди зі Львова і з Івано-Франківська.

Приїхавши до комітету, ми розклали столик і все приготували до Богослужіння, у вікнах помістили ікони: Серце Ісуса і Серце Марії. На місце, де висів прапор, ми повісили хрест з розп'яттям Ісуса.

Всі наші люди залишилися молитися вервичку, а ми, молода делегація, з владикою Тарасом зайшли в будинок комітету в справах релігії. Дві години чиновники бігали по кабінетах, не сподівалися нас, і відправляли нас до Києва. Але ми твердо стояли і чекали, що нас будуть слухати.

"Ти Мати Божа, була біля нас. Дякуємо Тобі за Твою появу у Фатімі, Ти в цей день почала навернення Росії, її чиновників". Нас прийняли для розмови через 2 години за великим столом. Записали, хто ми і звідки, чого вимагаємо від них. Це була боротьба ПРАВДИ впродовж 3-ох годин!

Але одна особа прийшла і цю розмову перервала своїми криками і нас почали просити вийти з комітету. Я знову почала благати Ісуса: "Поможи Ісусе, що далі робити?". Коли з нами прощалися і подавали нам руку на прощання, до мене

також підійшов один чиновник і подав мені руку. Я почала говорити до нього, як жінка, з проханням: "Я їхала сюди і думала, що тут є люди, які розуміють і мають у душі милосердя до наших віруючих. В нас померлих немає кому похоронити, немає кому охрестити дітей, а також повинчати правдиво у своїй вірі... Але, на жаль, мені дуже боляче, що у вас у цьому комітеті, немає таких людей".

Тоді, вже надворі, біля наших людей стояв цілий автобус ОМОНу (цей комітет був навпроти міністерства закордонних справ). Коли ми вийшли на подвір'я, Дух Святий просвітив цього чоловіка, і він підійшов до мене на подвір'ї, біля комітету, і запитав мене ще раз, чи справді хочу волі своїй Церкві. "Так!" – я сказала і почала плакати. Тоді я сказала, як важко було пояснювати своєму чоловікові про правдивість нашої Церкви. "І зараз моїм обов'язком є передати правдивість віри дітям. Коли я дам дітям освіту, побудую будинок, але не зможу передати віру – марне моє життя. Мої діти вже не зможуть бути в підпільній Церкві, ми хочемо вільно молитися".

І тоді цей чоловік мені до вуха сказав: "Прийдіть завтра і візьміть з собою ще когось, я вам все розкажу, що потрібно для легалізації вашої Церкви". Це була надзвичайна радість! Я підійшла до владика Тараса і все це сказала, і ми з великою Божою радістю, у мовчанні, відправилися на Арбат, розказуючи, як апостоли, про нашу Церкву москвичам, а також всім людям, які проходили Арбатом.

Продовження на 5 стор. ▼

СВІДЧЕННЯ ОЛІ БІЛОЇ-ФОСТИК

▼ Продовження. Початок на 4 стор.

Так 14 липня 1989 року, після Богослужіння, о 10 годині, залишивши людей у молитві, ми двоє: я і владика Тарас Сеньків, у молитві до Духа Святого, поїхали до комітету в справах релігії. По дорозі ми дістали страх: "Хто цей чоловік і яке його прізвище? В якому кабінеті ми можемо його знайти?"...

Але, продовжуючи підходити до приміщення, побачили цього чоловіка у дворі. Він вже чекав нас, його Господь вже вибрав для нас, Дух Святий підказував йому, як він має діяти. Він нас тоді запросив до себе в кабінет і сказав так: "Нехай Арбат і це голодування продовжується, а ви їдете додому, розкажіть своїм владикам, які є зараз ще живі, нехай не бояться, а разом роблять такий документ, в якому чітко вказано якою Церква була колись, якою вона є зараз і якою вона буде в майбутньому. Потрібно підписати цей документ всім владикам у двох екземплярах і подати чимскоріше до Верховної Ради і до комітету у справах релігії у Москві". Ми подякували і повернулися знову на Арбат і вже ввечері поїхали додому. Приїхали зразу до владика Павла Василика, про все розказали. Владика нам дякували і сказали: "Мої любі діти, вас вибрала Марія. Ви поїдете ще раз на наступний місяць, а ми, владика, будемо готувати документи".

Приїхавши додому, у нас в Чорткові було знищено капличку. Мене звільнили з роботи, а також мого чоловіка. Але ці події ще більше нас скріпили у вірі. Ми поставили другу капличку для Богослужіння, на священників почали накладати штрафи за кожну відправу. Часто біля нас, а також на дорозі до каплички, було багато міліції і працівників Служби Безпеки.

5 серпня 1989 року ми з чоловіком були звільнені з роботи, але Господь нас не залишив самих, чоловік прийшов до іншої праці, я молилася більше і мала досить праці вдома. Після цього звільнення ми ще раз з владикою Тарасом поїхали разом до Москви на Арбат.

До делегації доєдналася сестра Домініка, Згромадження Пресвятої Родина з Бучача. Мені після звільнення повернули 100 карбованців, а я зрозуміла, що потрібно відправити Богослужіння за легалізацію нашої Церкви. По дорозі зустріла священника о. Івана Гура, який вже відійшов у вічність, а був у нього зять – священник греко-католицький, і я попросила, щоб вони разом відправили 9 Служб Божих за легалізацію нашої Церкви. Колись у цій старенькій церкві, 16 листопада 1978 року, ми вінчалися з моїм чоловіком Володимиром, у тій церкві був священник старенький, який мав греко-католицькі священства.

ментами до комітету в справах релігії. Велика сила молитви до Духа Святого, піст, Хресні Дороги, молитви, вервички, Богослужіння за легалізацію, дев'ятниці – все це дало сили говорити в комітеті.

Ми приїхали до комітету з п. Степаном, нас прийняв чиновник, який був при зустрічі в липні. Він був надто агресивний, це людина, яка попередньо творила політику Радянського Союзу. Коли я побачила його, мені зразу стало страшно, але я попросила: "Ісусе, поможи говорити правильно, говорити те, що Ти бажаєш. Духу Святий, просвічує мене". Коли я розказала, що після першої зустрічі

мене слухав і став записувати моє прізвище, я також подала свій блокнот і попросила записувати його дані у мій блокнот, цей запис маю до цих пір. Після мого свідчення віри він запросив нас на обід, з поваги до нього, я дала згоду разом пообідати. Йому було дуже цікаво знати мою думку щодо політики Горбачова і як я бачу майбутнє, він був вражений розмовою. Ми обідали в будинку вченого, обід був дуже скромний, тому що ми голодували. Пан Степан Томашівський радів і плакав, і казав, що не міг насолодитися тим, що я говорила, це все була ласка Духа Святого. Це ласка Духа Святого торкнулася серця

Шевчуку в Зарваниці 14 липня 2013 року.

В подяку Верховним Апостолам Петру і Павлу за ті дні у Москві, у м. Чорткові побудований Собор. Вони є покровителями нашого міста і вимолюють ласки єдності одній Христовій Церкві на скалі Петра. Також побудована каплиця Матері Божої з Люрду. Я ще і ще раз дякую Ісусові за ті хвилини радості, які Він дарував мені і через мене іншим», – завершує свою розповідь п. Оля.

PS. Син Олі Фостик, о. Петро – молодий український священник, який ще дитиною, у 10-річному віці, разом з вірними брав участь у змаганнях за легалізацію УГКЦ в Москві на Арбаті. 28 серпня 2003 року, в церкві Воздвиження Чесного Хреста в Бучачі, на празник Успіння Матері Божої був висвячений на священника владикою Дмитром Григораком, ЧСВВ.

Перебуваючи у Кракові на служінні, де вивчився на священника, о. Петро важко захворів у 2006 році, і від того часу перебуває вдома під наглядом лікарів та опікою мами (хвороба позбавила його можливості самостійно ходити), щоденно служить Святу Літургію за своїх жертводавців і добродіїв у домашній каплиці, оскільки немає парафії.

Родина Фостиків дякує добродіям та жертводавцям, які на прохання владика Дмитра Григорака, ЧСВВ підтримують о. Петра своїми пожертвами та молитвами. Сьогодні, коли УГКЦ є вільною, о. Петро продовжує нести хрест важкої недуги, жертвуючи свої терпіння в намірі Церкви, якої він є сином і священником.

За розповідями Ольги Фостик для «ХГ» підготував о. Герман Ничак, ЧСВВ

Коли ми знову приїхали до Москви, на Арбат, у серпні 1989 року, я дуже хотіла звернутися ще раз у комітет з документами, зі списками віруючих і сказати про те, що після того, як ми приїхали додому, у нас стало ще важче. Після Святої Літургії владика Тарас поблагословив мене і я, разом з покійним Степаном Томашівським (сина Петра залишила на квартирі з віруючими молитися Хресну Дорогу), вирушила з доку-

в липні нам стало важче, він сказав, що представники РПЦ будуть вирішувати, що з нами робити. Тоді Дух Святий почав говорити, коли я доказувала, що наша Церква – є правдива Христова Церква. Що все, що я прожила в своїй родині, це можна тільки з Христом у Його Церкві. Цей чоловік був єврей, про що я дізналася пізніше – це Виснаков Володимир Рудольфович, він зараз проживає в м. Рамла (Ізраїль). Він уважно

Володимира Рудольфовича, який перейнявся нами і нашою вірою, він в цей день подарував мені образок із зображенням Серця Матері Божої і молитовник, який вилучили у священника в Дорі.

У цьому молитовнику було видно, як вивчали зміст молитов Митрополита Андрея Шептицького, вони були підкреслені червоною і чорною ручкою по два рази. Цей молитовник я подарувала нашому Патріархові Святославу

ХГ

ПОМЕР МИХАЙЛО ХЕЙФЕЦ – СПІВТАБІРНИК СТУСА

На 86-му році життя в Єрусалимі помер Михайло Хейфец – правозахисник, дисидент, історик і письменник.

«Ми, українці, вміли багато вистраждати в концтаборах, але не зуміли про це написати.

Дяка євреєві Хейфецу: досі ніхто ліпше про нас не написав», – сказав про Хейфеца політ'язень «брежневських часів» Василь Овсієнко.

Продовження на 6 стор. ▼

ПОМЕР МИХАЙЛО ХЕЙФЕЦ – СПІВТАБІРНИК СТУСА

▼ Продовження. Початок на 5 стор.

Михайло Хейфец народився 18.01.1934 року в тогочасному Ленінграді. У 1955 році закінчив там літературний факультет Педагогічного інституту, певний час попрацював учителем, а потім вже повністю зосередився на письменництві.

У 1973 написав передмову «Йосип Бродський і наше покоління» до 5-томного зібрання творів Бродського, підготованого для самвидаву. Ця передмова стала головним епізодом звинувачення у т. зв. «чисто-літературній справі КДБ». У квітні 1974 року був арештований за «наклеп на радянський лад», оскільки у передмові висловив різкий осуд вторгненню військ Варшавського договору в Чехословаччину. Хейфеца також звинуватили у зберіганні літературного і правозахисного самвидаву, статей і листів Петра Григоренка, Олексія Костеріна, статті Андрія Амальрика «Чи проіснує Радянський Союз до 1984 року». Обіцяли помилувати в обмін на публічне «каяття», але Хейфец відмовився.

У вересні 1974 року Хейфеца засудили за «антирадянську агітацію і пропаганду» на чотири роки позбавлення волі в колонії суворого режиму і два роки заслання. У зоні зблизвився із українськими і вірменськими політв'язнями, зокрема із Зоряном Попадюком, Василем Стусом, В'ячеславом Чорноволом, Миколою Руденком.

У квітні 1978 року після завершення табірною терміну, був етапований на заслання у Казахстан. Там продовжував правозахисну діяльність, підтримуючи інших політв'язнів, зокрема, направив кілька протестів проти суду в Україні над Василем Овсієнком. Описав етап та заслання у книзі «Подорож із Дубравлагу в Єрмак».

У січні 1980 року звільнений із заслання та емігрував в Ізраїль. У своїх книгах, написаних у таборі, а також у збірнику нарисів «Українські силуети» (1984 р.) та у журнальних публікаціях описав своїх співтабірників: Василя Стуса, В'ячеслава Чорновола, Миколу Руденка, Зоряна Попадюка, Василя Овсієнка.

Михайло Хейфец про Василя Стуса

Василь завжди говорив з начальством і ментівнею тоном переможця і прокурора на майбутньо-

Михайло Хейфец (ліворуч); Василь Овсієнко; Євген Сверстюк. С-на В. Овсієнка

му Нюрнберзькому процесі, а «краснопогонники» були для нього злочинцями, про дії яких він збирає відомості, щоб потім передати судові правдиву, хоч і не безсторонню інформацію. Навіть далекому від таборового побуту читачеві легко уявити, чим звичайно кінчалися Василеві контакти з начальством.

Що насправді сталося в серпні 1975 року, я дізнався лише через півроку, і то не від нього, а від Бориса Пенсона, маляра-сіоніста, який сидів на «трійці» разом із Чорноволом та Стусом і написав спільний з ними документ «Хроніка таборових буднів».

Стусові стало зле другого серпня, – згадував Борис. Я тому так точно запам'ятав дату, що того дня радіо передавало церемонію підписання в Гельсінкі Акта 35 країн Європи та Америки про права людини. Уявляєш сценку: врочистий голос Левітана з таборового радіо: «... дотримувати прав людини в повному обсязі», – а в нас посеред барака лежить заюшений Стус – він упав знепритомнівши. Кругом кров, і Василь умирає... Страшенно перелякалися.

Я кинувся на вахту, натис на наглядачів, мент подзвонив до селища, а була неділя, нікого на місцях немає, всі гуляють-відпочивають. Довго шукали лікаря, нарешті на другому кінці дроту хтось пообіцяв: «Знайду». За годину з'явився лікар, добре напідпитку. Ще годину він розшукував начальство, щоб дістати дозвіл етапувати Василя на шпитальку. Ще годину вони з начальством розв'язували «питання транспортування» – сам знаєш, у неділю етапів нема, «воронки» не їздять. Лікар робив усе, що міг. А ми дивимось й ні-

чим не можемо зарадити – жах! Лікар каже: «Очевидно, крововилив у шлунок». Нарешті, години за три після того, як усе почалося, з'явився транспорт: з сусідньої побутової зони пригнали двох зеків-безконвойників з ношами, поклали на них непритомного Стуса, чотири автоматники, плюс дві собаки, плюс наглядач конвоювали тіло, і віднесли Василя за триста метрів: туди, де була шпиталька. Потім ми дізналися, що до ранку до нього все одно ніхто не підходив.

У зоні в мене не раз виникало почуття, що мало хто з них розуміє, який значний поет живе серед них у наш час.

Я не вживаю слова «великий», оскільки боюся його, та й не справа сучасників роздавати вінки такого розміру, але певен, що сьогоднішнє покоління українців залишиться в історії, прикрашене Стусом. І нащадки заздритимуть тим, хто жив з ним в сімдесяти роки.

Такий прегарний Василь – біблійний пророк, що у вічі викриває неправедних володарів і суддів словом наївно-праведного гніву. По-друге, хіба можна людину засуджувати за те, що вона від природи так створена. Василь створений так, що він не може говорити неправди, навіть якщо це йому вигідно й може врятувати.

Мій фах – літератор, мене вчили цієї справи. І як фахівця послушайте мене без упередження (лейтенант був молодий і тому розумів такі слова). Стус – величезне явище в українській літературі. І якщо ви замордуєте його, український народ неминуче прокляне вас, як він досі проклинає Шевченкових катів.

Стус любив міцний чай – це була його єдина тілесна насолода в зоні – добре заварений напій. Ми всі передбачали, що зашлють його далеко (хоча ніхто не передбачав, як далеко – в самісіньку глибину Колимського краю), отже, в дорозі він буде не менше місяця, весь час без ларка (потім з'ясувалося – він їхав 54 дні, став чемпіоном етапів із Мордовії, випередив Чорновола, Сергієнка, мене). Як він витримає без чаю? На п'ять карбованців, що раптом «прорізалися», я купив пакет із чаєм для Василя і передав йому на збереження Овсієнкові: «Віддаси Стусові перед самою дорогою, після "прощальної". Бо я його знаю: свій чай усім роздасть, а сам місяць мучитиметься».

Відтоді минуло майже п'ять років. Я скінчив і зону, й заслання, живу в Ізраїлі. Василь Семенович Стус також скінчив свої вісім літ ув'язнення й заслання, встиг пожити кілька місяців з родиною у Києві і як член «Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінкських угод» знову пішов до концтабору: 10 років особливого режиму з подальшим п'ятилітнім засланням. Чи вийде він після «спеца» через 15 років зі своїм порізаним шлуком – нікому, крім Бога, невідомо. І ось, кленучи свою колишню делікатність, я вирішив сьогодні занотувати ті округлині, що їх утримала пам'ять, – уривки відомостей про блискучу людину й найбільшого поета сучасної України – Василя Стуса.

Зі спогадів Василя Овсієнка про Михайла Хейфеца

Вражала його феноменальна обізнаність і па-

м'ять, та скоро здивував він мене ще більше. Десь улітку під час тотального шмону [обшуку] у Стуса забрали зошит із віршами та оголосили, що знищили його як такий, що не становить цінності (!!!)... Приносить мені Хейфец зошита, списаного його кострубатим скорописом, і просить переписати начисто, потім ще диктує мені з пам'яті зо два десятки віршів такою ж кострубатою українською мовою, а я записую їх, виправляючи...

А ще мені Хейфец розповідав, що на побаченні він прочитав був з пам'яті своїй дружині Раїсі (вона росіянка) вірш Стуса, де йшлося про дружину. Може, цей: «Дозволь мені сьогодні, близько шостої...». Раїса сказала: «Та вона щаслива жінка! Він зробив її безсмертною».

Свої енциклопедичні знання та феноменальну пам'ять Михайло Хейфец використав найкращим чином: за кожен рік ув'язнення – по книжці. Ще не скінчився термін ув'язнення, як на Заході вийшла його книжка «Место і время», де багато добрих слів сказано й про нас, українців. (Уже вдома, 1977 року я чув по Радіо Свобода й про себе.)

1983-го у видавництві «Сучасність» вийшла його книжка спогадів «Українські силуети», російською і українською мовами. Ми, українці, вміли багато вистраждати в концтаборах, але не зуміли про це написати. Дяка євреєві Хейфецу: досі ніхто ліпше про нас не написав... Це живі, психологічно і фактологічно достовірні портрети ще тоді живих українців Василя Стуса і В'ячеслава Чорновола, також Миколи Руденка, Зоряна Попадюка, які продовжували сидіти за старими та новими вироками.

Це чи не найліпше свідчення про український рух опору 1970-х рр. У нарисах «Святі старики України» та «Бандерівські сини» маємо історично правдиве свідчення про повстанців Миколу Кончаківського та Петра Саранчука, про лідера Українського Національного Фронту (1964–1967) Дмитра Квєцка...

Підготувала
Ірина Штогрін,
Радіо Свобода

ХТ

ГОЛОДІВКА (6)

(травень – листопад 1989)

У той важкий для нас час зовсім випадково довідалися ми про перебування в Москві українського священника з Бразилії отця Брайєна-Колодїйчука. Отця призначили для відправлення Богослужін та обслуговування згромадження сестер матері Терези.

Ці сестрички самовіддано трудяться в московському Домі престарілих. Виконують майже непосильну для жінок фізичну працю, обслуговуючи близько трьохсот важко-недужих старців. На кожну монахиню припадає в день обійти по 10–15 повністю прикутих до постелі хворих. Сестрам важко спілкуватися, вони майже не володіють російською мовою. І тільки велика самопожертва та християнська любов до ближнього допомагають їм долати всі труднощі. То ж після року жертвенної праці чернеча громадка здобула належне визнання прогресивних кіл Москви.

Для нас значення спілкування з добродіями дітьми матері Терези перевищувало межі людських цінностей. Після оскаженілої нагінки міліції та спецназів, що чудово замінили історичне ЧК, у тихій скромній чернечій обителі ми переставали бути загнаним звіром, ми знову ставали людьми. Після Літургії, яку отець Брайєн-Колодїйчук відправляв по суботах та неділях у нашому, греко-

Москва, Геріатричний центр. С-на на згадку разом з сестрами Матері Терези

католицькому обряді, ми виходили сповнені нових сил, надії та рішучості довести розпочату справу до кінця.

Сам отець Брайєн, ще зовсім молодий священник, високої ерудиції, пристійний, веселий, у поведінці нічим не відрізняється від своїх світських ровесників. Як хотілось би бачити наше молоде духовенство на такому високоінтелектуальному рівні! Годі бо жадати від нової священничої когорти, яка здобувала теологічну освіту в умовах підпілля, де страшно було тримати вдома переписаний від руки конспект, де доводилось суміщати студії з державною працею, рівня знань, який дають найкращі західні університети, в яких мав можливість студіювати отець Колодїйчук. Залишається тільки побажати молодому поколінню отримати від Бога ласку освіченості, знань, розуму, і, звичайно державнос-

ті, бо на даному етапі нашого національного розвитку нам цього дуже не вистачає.

Для монахинь отець відправляє Службу в римо-католицькому обряді англійською мовою – мовою спілкування цієї благородної громадки Милосердя; для нас чистою українською мовою у греко-католицькому обряді.

А в Москві вже справжня зима. Наші доброзичливі радять нам тепло вдягатися, не стояти довго на пікеті, щоб не захворіти. Холодно, дуже холодно, проте нарікань знову, як і попередньо, не чути.

З України долітають щораз тривожніші вісті. Після жандармського погрому, вчиненого у Львові на початку жовтня над безборонними людьми, провокатори взялися до інших засобів досягнення своєї мети: до релігійної, а, точніше, міжконфесійної провокації. Користуючись

з необізнаності мешканців Галичини не тільки в історії Церкви, але й релігії, почали поширюватися проти УГКЦ дикі плітки, вішаючи на неї ярлики польської запроданки, лякаючи віруючих новим приєднанням до Польщі. Тобто створили відому ситуацію: оббріхуй, розділяй і владарюй.

Маючи на увазі храм Преображення Господнього у Львові, де отець Ярослав Чухній разом з парафіянами перейшли в лоно Греко-Католицької Церкви, офіційні засоби масової інформації зобразили подію як свавільне захоплення чужого майна. То ж нам ставлять у вину ще й грабівництво та непослух, незважаючи на факт, що храм збудований вже в 19 ст., коли православ'я в Галичині, а особливо у Львові, практично не було. Так, у Львові є одна православна церква з минулого століття –

це храм св. Георгія, парафія РПЦ, але ніхто з українських греко-католиків не має до неї найменшої претензії, так як і до молитовних домів баптистів, до синагог чи вірменського храму. Хто будував, той нехай і користується: система розкулачування не варта наслідування...

На додаток УАПЦ, відроджена не на своїй історичній території, а саме у Львові, в особі її ієрархів виразила недвозначно вороже ставлення до своєї гнобленої посестри УГКЦ. І дуже дивно, що священник отець Ярема, сам колишній питомець Львівської греко-католицької семінарії, навмисне перекручує історичні факти, кидає між вірних тінь незгоди, забуваючи, що в довоєнні роки між цими двома релігійними громадами не було ніяких непорозумінь. Навпаки, як митрополит Шептицький, так і митрополит Огієнко, справжні патріоти та високої культури душпастирі – завжди старалися зблизити і знайти можливість співдії обох Церков-посестер. Але наріканням справи не виправити, єдине, що нам залишилось – терпеливо пояснювати свою правоту й добути останній місяць побуту в Москві. (далі буде)

Ярослава Людкевич
(каралася в советських концтаборах в роках 1949–1956, на засланні з 1956 по 1966 р.)

ХТ

«Я РУЙНУЮ МІФ ПРО ОБОРОНЦІВ ЛЬВОВА»

Польський публіцист, один із активних членів «Солідарності», колишній головний редактор газети «Жечпосполіта» Гжеґоґ Гауден написав і видав книгу «Львів – край ілюзій» про погром євреїв у Львові 22–23 листопада 1918 року. Це перше ґрунтовне дослідження, присвячене цій трагедії. У польських історичних розвідках про єврейський погром або цілковито замовчували і продовжують замовчувати, або звинувачують у трагедії українських та єврейських (!) бандитів і дезертирів австрійської армії. Ще за однією версією поляків, погром стався з вини самих євреїв, які атакували польських вояків, а ті, мовляв, змушені були оборонятися.

» **Чому ви рішили взятися саме за цю тему, таку складну, драстичну, особливо для поляків?**

Г. Гауден: Найпростіше відповісти – з цікавості. Але я відчував, що чогось не знаю про польську історію. Вирішив, мушу довідатися, що насправді сталося у Львові 22–23 листопада 1918

року, коли українські війська відійшли зі Львова. Це дуже важливо. Доки українське військо було у Львові, євреї почувалися у безпеці. [...] Де кілька тисяч українських солдатів протягом кількох годин покинули місто. У Львові залишається лише польська армія, приблизно п'ять тисяч вояків.

Продовження на 8 стор. ▼

С-на: Міколай Стажиньскі,
«Ньюсвік» (Польща)

«Я РУЙНУЮ МІФ ПРО ОБОРОНЦІВ ЛЬВОВА»

▼ Продовження. Початок на 7 стор.

О 5.20 поручик Роман Абрагам, майбутній генерал Війська Польського, входить з підрозділом на площу Ринок, зриває з Ратуші український прапор і вивішує польський. Наступне, що роблять польські солдати, йдуть грабувати єврейську дільницю, роблять погроми. Я задався питанням: чому вони це зробили? Чому не заатакували українців у Львові?

► І чому?

Г. Гауден: Українців боялися, а євреї були абсолютно беззахисні. Українські війська могли помститися полякам поза Львовом, якби ті вчинили погром українців. Крім того, політики і католицький Костел щедро годували поляків антисемітською пропагандою. Тож вони здійснили справжній апокаліпсис у єврейській дільниці. Участь у цьому брали також представники

польської еліти у Львові. Поважні дами не цуралися грабувати єврейські крамниці! Я знайшов опис жінок, які на грабїж приходили зі служницями, щоб було кому занести пограбовані речі до панських будинків. І описи львівської інтелігенції, яка із задоволенням дивиться на євреїв, що втікають з палаючих будинків.

► **Ваша книга йде у розріз з політикою теперішньої польської влади,**

яка доводить що поляки завжди були жертвою, що вони білі і пухнасті...

Г. Гауден: Я показую, що поляки були виконавцями. Я пишу про погром у Львові, але такі погроми були у Вільнюсі, Мінську, Пінську і в багатьох інших містах, куди входили польські війська. Я руйную міф про оборонців Львова. У польській історії міф оборони Львова є одним із найважливіших. Польські

еліти возвели оборону Львова до пантеону найважливіших військових подвигів поляків, таких собі благородних лицарів. Львів'яни-поляки не хотіли воювати. Серед молодих чоловіків у листопаді у Львові запанувала епідемія грипу. Тому на польському боці пішли воювати бандити. Містяни казали: «Нащо нам війна, нехай інші воюють»...

Наталія Балюк, «Високий замок». Текст скорочено.

ХІ

МАЙДАНИ І РЕВАНШ

20.02.2014 р. Київ, Майдан незалежності. С-на: Андрей Стенін, РІА Новості

На чолі держави – колишній генеральний продюсер телеканалу «Інтер» часів Віктора Януковича. На чолі парламенту – колишній активіст Партії регіонів. На чолі президентського офісу – уповноважений уряду Миколи Азарова з боротьби із корупцією. І це – тільки про кадри, а можна було б говорити і про незаперечні факти, які свідчать якщо не про презирство, то принаймні про байдужість нової влади до всіх тих цінностей, які захищали учасники Майдану.

це вже була перемога про-російського проекту. Вибори 1999 року – повернення самодостатності української номенклатури, сутичка про-українських і про-російських сил прямо в оточенні обраного президента. Вибори 2004 року – перемога проекту українського. Вибори 2010 року – реванш про-російського проекту в його найагресивніших, гротескних формах. Вибори 2014 року – повернення до українського проекту з акцентом на Європу і США.

А вибори 2019 року – це перемога тих, хто ніколи про жодні проекти не думав, хто взагалі ніяк не розуміє навіть не те, навіщо потрібна Українська держава, а навіщо потрібна держава взагалі. І це – зовсім не політичний портрет колишнього телевізійного коміка, якого обрали президентом країни. Це – «колективний Зеленський», і президент, і соратники, і депутати, і виборці. До влади в країні прийшли люди, які взагалі ніяк не розуміють, навіщо вони це зробили – і я абсолютно не сумніваюся, що до багатьох з них це осмислення прийде вже після відставки, якщо взагалі коли-небудь прийде.

Але перш ніж говорити про все це, хочу нагадати про іншу шосту річницю – про шосту річницю першого Майдану, яку відзначали восени 2010 року. На троні вже сидів саме той чоловік, проти обрання президентом якого повстав Майдан 2004 року. Влада була надійно монополізована Партією регіонів.

Почалося будівництво кримінальної республіки сім'ї Януковичів. Так, війни з Росією не було – Росія тоді фактично вже окупувала Україну без усякої війни: до остаточного втягування країни в орбіту впливу путінського режиму і перетворення її в приватний маєток Януковича за білоруським зразком залишалося всього кілька кроків. І від останніх кроків потенційного губернатора Малоросії втримав, як відомо, другий Майдан.

Ось це був реванш, реванш в чистому вигляді! Коли українці демократич-

ним шляхом привели до влади людину, сама можливість перемоги якої на виборах за кілька років до цього викликала справжнє повстання в центрі Києва. Коли держава, і без того не надто впевнена напрямком на Захід, взяла впевнений курс на Схід, намагаючись зрозуміти, чи можна урвати грошенят по обидві сторони політичного океану.

Зараз ми можемо говорити скоріше про мимовільний реванш, про таку собі політичну паузу в розвитку країни. По суті, до перемоги Володимира Зеленського на виборах 2019 року ми могли говорити про конкуренцію двох проектів подальшого розвитку України: власне українського, про-західного, європейського; і про-російського, авторитарного, антиукраїнського. Вибори 1991 року зафіксували самодостатність української номенклатури. Але вибори 1994 року –

А люди, які виходили на Майдани, точно розуміли, заради чого вони це роблять – заради України. І люди, які збирали антиМайдани в різних їх проявах, точно розуміли, навіщо вони це роблять – заради Росії. І навіть якщо Росія для них була всього лише ключиком до грабежу, то все одно вони розуміли: щоб їм жилося комфортно і ситно, Росія повинна сюди прийти. Справжня Україна була для них справжнісінькою загрозою.

І тому шоста річниця Майдану 2004 року продемонструвала, що на хвилі народного розчарування і фрустрації до влади прийшли люди, у яких абсолютно протилежні цілі. А шоста річниця Майдану 2013–2014 років призвела до того, що при владі опинилися люди, в яких політичні цілі просто відсутні – навіть якщо вони їх і розігрують, щоб не розчарувати своїх невдалих адептів. Повірте, що для такої архаїчної країни, як Україна, це вже величезний прогрес.

Наш корабель не потонує і не потоне, цього зараз не може відбутися просто тому, що він потрапив на міліну. Ось за часів Янукови-

ча він прискореним темпом плив у напрямку Москва-ріки – і мало не доплив. А зараз він лежить на боці, багато, звичайно, прогниє, обладнання розтягнуть – але загалом Україна буде виглядати так, як повернуті нам російськими мародерами військові кораблі. Але іншої можливості забезпечити суспільству дієве щеплення від популізму і віри в «хороших хлопців» не існує. Україна повинна перехворіти, перетемпературити – так, жертви, розчарування, кризи неминучі, але по-іншому щеплення не зробиш, особливо коли у тебе слабкий імунітет.

А ось потім вже прийде команда, яка перестане розгойдувати корабель заради приколу, а залатає пробоїни популізму і знову введе наше судно у відкрите море. І шансів, що ця команда знову поведе корабель на Захід, набагато більше, ніж шансів, що команда поведе корабель на Схід – просто тому, що популістам вдасться мобілізувати проукраїнський електорат і розкласти, деморалізувати електорат проросійський – в цьому теж полягає їхня історична роль.

Віталій Портников, «Букви»

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

CHRISTLICHE STIMME
Ukrainische Kirchenzeitung
Schönbergstrasse 9
D-81679 München

Inhaber, Herausgeber und Verleger: Apostolische Exarchie
für katholische Ukrainer in Deutschland und Skandinavien

D-81629 Postfach 86 02 69 Druck: Kolo UA-82100
Drohobytsch Tel. +380 3244 29060

Погляди авторів не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція в потрібі скорочує і мовно виправляє надіслані статті. Газета виходить двічі на місяць.

Chefredakteur: Roman Kryk
Stellvertretender Redakteur: Bohdan Pidlisetsky
Telefon: +49 (0) 89 997 28 38 11
Telefax: +49 (0) 89 997 28 38 4
christl.stimme@t-online.de;
ukrainische-kirche@t-online.de;
www.ukrainische-kirche.de

Річну передплату (Unkostenbeitrag)
46,- Euro переказати на конто: Apostolische Exarchie
LIGA-Bank München
Konto-Nr.: 40 21 03 257
BLZ 750 903 00
IBAN: DE 64 7509 0300 0402 1032 57
BIC: GENODEF1 M 0 5